

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. spalio 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 101 ir 102 straipsniai – Direktyva 2009/72/EB – 9, 10, 13 ir 14 straipsniai – Reglamentas (EB) Nr. 714/2009 – 3 straipsnis – Reglamentas (ES) Nr. 1227/2011 – 2 straipsnio 3 punktas – Reglamentas (ES) 2015/1222 – 1 straipsnio 3 dalis – Nepriklausomo perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimas ir paskyrimas – Elektros energijos perdavimo licencijų turėtojų skaičiaus nacionalinėje teritorijoje ribojimas“

Byloje C-347/16

dėl *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas, Bulgarija) 2016 m. birželio 3 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. birželio 21 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Balgarska energiyna borsa AD (BEB)

prieš

Komisia za energiyno i vodno regulirane (KEVR)

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija)

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça (pranešėjas), teisėjai E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger ir F. Biltgen,

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Komisia za energiyno i vodno regulirane* (KEVR), atstovaujamos I. Ivanov,
- Bulgarijos vyriausybės, atstovaujamos E. Petranova ir L. Zaharieva,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos O. Beynet ir P. Mihaylova,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: bulgarų.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009, p. 55), 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 (OL L 211, 2009, p. 15), 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (OL L 326, 2011, p. 1) ir 2015 m. liepos 24 d. Komisijos reglamento (ES) 2015/1222, kuriuo nustatomos pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės (OL L 197, 2015, p. 24), kelių nuostatų ir SESV 101 ir 102 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant pagal Bulgarijos teisę įsteigtos bendrovės *Balgarska energiyina borsa AD* (BEB) ir *Komisiyata za energiyano i vodno regulirane* (Energijos ir vandens reguliavimo komisija, Bulgarija) (toliau – KEVR) ginčą dėl pastarosios atsisakymo išduoti šiai bendrovei licenciją elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti ir kaip subalansavimo grupės koordinatoriui ir kaip nepriklausomai perdavimo sistemos operatoriui.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2009/72

- 3 Direktyvos 2009/72 9, 11, 12, 16, 17 ir 19 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
 - „(9) Tinklų veiksmingai neatskyrus nuo gamybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), lieka diskriminacijos pavojus ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos įmones pakankamai investuoti į savo tinklus.
- <...>
- (11) Veiksmingą atskyrimą įmanoma užtikrinti tik pašalinus vertikalios integracijos įmonių siekį diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gamyba susijusių interesų, yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti nuolat kylantį interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. <...>
- (12) Pagal bet kurią veiklos rūšių atskyrimo sistemą turėtų būti veiksmingai pašalinamas gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktas, kad būtų skatinama vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti prieigą naujiems rinkos dalyviams pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, o nacionalinėms reguliavimo institucijoms neturėtų būti sukuriamas apsunkinantis reguliavimo režimas.
- <...>
- (16) Paskyrus nuo tiekimo ir gamybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikalios integracijos įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu toks nepriklausomas sistemos

operatorius arba toks nepriklausomas perdavimo operatorius atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai.

- (17) Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. įmonė, kuri yra perdavimo sistemos savininkė, yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimo ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių.

<...>

- (19) Visapusiškas nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų veiksmingumas turėtų būti užtikrintas pagal specialias papildomas taisykles. Taikant šias taisykles nepriklausomam perdavimo operatoriui užtikrinama tinkama reguliavimo sistema, pagal kurią užtikrinama sąžininga konkurencija, pakankamai investicijų, naujų dalyvių patekimas į rinką ir elektros energijos rinkų integracija. Veiksmingas atskyrimas taikant nepriklausomam perdavimo operatoriui skirtas nuostatas turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemų operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdant regioninį bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti, *inter alia*, užtikrinamas nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikalios integracijos įmonėje neatliekamos vadovavimo funkcijos ar kitos atitinkamos funkcijos, kurias atliekant atsiranda galimybės gauti tą pačią informaciją, kuri gali būti gaunama užimant vadovaujamas pareigas. <...>“

- 4 Direktyvos 2009/72 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžtys“ nurodyta:

„Šioje direktyvoje taikomos šios sąvokų apibrėžtys:

<...>

4. perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atsakingas už perdavimo sistemos eksploatavimą ir techninės priežiūros užtikrinimą, ir, jei būtina, už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstiems elektros energijos perdavimo poreikiams tenkinti;

<...>“

- 5 Direktyvos 2009/72 9 straipsnyje „Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas“ nurodyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2012 m. kovo 3 d.:

- a) kiekviena įmonė, kuriai priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;
- b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
 - i) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių tokio perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu;
 - ii) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

- c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu; ir
- d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų nariu.

<...>

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

- a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių laikydamasi 13 straipsnio nuostatų; arba
- b) laikosi V skyriaus nuostatų.

<...>“

- 6 Direktyvos 2009/72 10 straipsnyje „Perdavimo sistemos operatorių paskyrimas ir sertifikavimas“ numatyta:

„1. Prieš patvirtinant ir paskiriant įmonę perdavimo sistemos operatoriumi, ji turi būti sertifikuojama taikant šio straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse bei [Reglamento Nr. 714/2009] 3 straipsnyje nustatytas procedūras.

2. Įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema ir kurioms nacionalinė reguliavimo institucija, taikydama toliau nurodytą sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 9 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

<...>“

- 7 Šios direktyvos 13 straipsnio „Nepriklausomas sistemos operatorius“ 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 9 straipsnio 1 dalies ir perdavimo sistemos savininko siūlymu paskirti nepriklausomą sistemos operatorių. Tokį paskyrimą tvirtina Komisija.“

- 8 Šios direktyvos 14 straipsnio „Perdavimo sistemos savininkų veiklos rūšių atskyrimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas, kuris yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu.“

- 9 Direktyvos 2009/72 V skyrius, kuriame yra 17–23 straipsniai, susijęs su „Nepriklausomu perdavimo operatoriumi“.

- 10 Šios direktyvos 47 straipsnio „Ataskaitų teikimas“ 3 dalyje numatyta:

„Ne vėliau kaip 2013 m. kovo 3 d. Komisija, atlikdama bendrą peržiūrą, pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai išsamią specialią ataskaitą, kurioje nurodoma, koku mastu V skyriuje nustatyti atskyrimo reikalavimai padėjo užtikrinti visišką faktinį perdavimo sistemos operatorių nepriklausomumą, kaip rodiklį naudodama efektyvų bei veiksmingą atskyrimą.“

Reglamentas Nr. 714/2009

- 11 Reglamento Nr. 714/2009 3 straipsnyje „Perdavimo sistemos operatorių sertifikavimas“ nurodyta:

„1. Komisija nedelsdama išnagrinėja bet kokią sprendimo dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo pranešimą, kaip nustatyta [Direktyvos 2009/72] 10 straipsnio 6 dalyje. Per du mėnesius nuo tokio pranešimo gavimo dienos Komisija atitinkamai nacionalinei reguliavimo institucijai pateikia nuomonę dėl jo suderinamumo su [Direktyvos 2009/72] 10 straipsnio 2 dalimi arba 11 straipsniu ir 9 straipsniu.

Rengdama pirmoje pastraipoje nurodytą nuomonę Komisija gali prašyti Agentūros pateikti nuomonę dėl nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimo. Tokiu atveju pirmoje pastraipoje nurodytas dviejų mėnesių laikotarpis pratęsiamas dar dviem mėnesiais.

Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytus laikotarpius Komisija nepateikia nuomonės, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

2. Per du mėnesius nuo Komisijos nuomonės gavimo, kuo labiau į ją atsižvelgdama nacionalinė reguliavimo institucija priima galutinį sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo. Reguliavimo institucijos sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu.

<...>

Reglamentas Nr. 1227/2011

- 12 Reglamento Nr. 1227/2011 3 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komiteto ir Europos elektros energijos ir dujų reguliavimo grupės konsultacija pavirtino, kad esamų teisės aktų galėtų nepakakti tinkamai išspręsti elektros energijos ir dujų rinkų vientisumo problemas, ir buvo rekomenduota priimti atitinkamą, energetikos sektoriui pritaiktą teisės aktų sistemą, pagal kurią būtų užkertamas kelias piktnaudžiavimui ir būtų atsižvelgiama į ypatingas šio sektoriaus sąlygas, kurioms netaikomos kitos direktyvos ir kiti reglamentai.“

- 13 Reglamento Nr. 1227/2011 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ numatyta:

„Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

<...>

3) bandymas manipuliuoti rinka:

- a) bet kokio sandorio sudarymas, bet kokio nurodymo prekiauti išdavimas ar kitas veiksmas, susijęs su didmeniniu energetikos produktu, siekiant:
 - i) duoti neteisingus ar klaidinančius signalus dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos;

- ii) užsitikrinti vieno ar kelių didmeninių energetikos produktų dirbtinio dydžio kainą, nebent sandorį sudaręs ar nurodęs prekiauti asmuo įrodo, kad jo veiksmų motyvacija teisėta ir kad tas sandoris ar nurodymas prekiauti atitinka priimtą rinkos praktiką atitinkamoje didmeninėje energijos rinkoje; arba
- iii) pasinaudoti fiktyvia priemone ar bet kurios kitos formos apgaule ar gudrybe, dėl ko duodami arba tikėtini netikri, arba klaidinantys signalai dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos;

arba

- b) informacijos skleidimas žiniasklaidoje, įskaitant internetą, ar bet kuriomis kitomis priemonėmis, siekiant duoti neteisingus ar klaidinančius signalus dėl didmeninių energetikos produktų pasiūlos, paklausos ar kainos;

<...>“

Reglamentas 2015/1222

- 14 Reglamento 2015/1222 1 straipsnio „Dalykas ir taikymo sritis“ 3 dalyje nustatyta:

„Valstybėse narėse, kuriose yra daugiau kaip vienas PSO, šis reglamentas taikomas visiems tos valstybės narės PSO. Jeigu perdavimo sistemos operatorius neatlieka su vienu arba daugiau šiame reglamente nustatytų įpareigojimų susijusios funkcijos, valstybės narės gali nustatyti, kad atsakomybė už tų įpareigojimų laikymąsi būtų skirta vienam ar keliems kitiems konkrečioms PSO.“

Bulgarijos teisė

- 15 Pagal *Zakon za Energetikata* (Energijos įstatymas, toliau – ZE) 21 straipsnio 21 dalies 1 punktą KEVR išduoda licencijas elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti.
- 16 Pagal ZE 21 straipsnio 1 dalies 27 punktą KEVR sertifikuoja elektros energijos perdavimo sistemos operatorius atsižvelgdama į tai, kaip jie laikosi nepriklausomumo reikalavimų, stebi jų atitiktį šiems reikalavimams ir teikia atitinkamus pranešimus Europos Komisijai.
- 17 Pagal ZE 39 straipsnio 1 dalies 2 punktą elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti būtina gauti licenciją.
- 18 Pagal ZE 43 straipsnio 1 dalies 1 punktą nacionalinėje teritorijoje išduodama tik viena licencija elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti.
- 19 ZE aštuntajame skyriuje „a“ įtvirtintos nuostatos, reglamentuojančios perdavimo sistemos operatorių sertifikavimą ir investicijas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 20 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2013 m. gruodžio 27 d. BEB kreipėsi į KEVR su prašymu išduoti licenciją „elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti ir kaip subalansavimo grupės koordinatorei ir kaip nepriklausomai perdavimo sistemos operatorei“.
- 21 Dėl šio prašymo priimtas implicitinis sprendimas jį atmesti, todėl 2014 m. balandžio 24 d. BEB pateikė *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Bulgarija) skundą dėl šio sprendimo panaikinimo.

- 22 2015 m. birželio 9 d. sprendimu *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausiasis administracinis teismas) panaikino šį sprendimą motyvuodamas tuo, kad jis neatitinka motyvavimo reikalavimų.
- 23 Vykdydama šį sprendimą KEVR 2015 m. spalio 6 d. sprendimu atmetė 2013 m. gruodžio 27 d. BEB prašymą kaip nepriimtina.
- 24 Iš esmės KEVR teigė, kad pagal ZE 43 straipsnio 1 dalies 1 punktą Bulgarijoje gali būti išduodama tik viena licencija elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti. 2013 m. gruodžio 18 d. sprendimu KEVR išdavė tokią licenciją *Elektroenergien sistemen operator EAD* (toliau – ESO) 35 metams. Dėl subalansavimo grupės koordinatoriaus veiklos KEVR pažymėjo, kad su šia veikla susijusios teisės ir pareigos neatsiejamoms nuo elektros energijos perdavimo veiklos vykdymo. Galiausiai dėl nepriklausomo perdavimo sistemos operatoriaus veiklos KEVR nurodė, kad, remiantis minėta licencija, tik elektros energijos perdavimo sistemos operatorius (šiuo atveju ESO) gali būti sertifikuotas ir paskirtas vykdyti šią veiklą.
- 25 Dėl 2015 m. spalio 6 d. KEVR sprendimo BEB pateikė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.
- 26 Iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, pirma, ar Bulgarijoje laikomasi tam tikrų Direktyvos 2009/72 9 straipsnio 1 dalyje numatytų sąlygų, ir, antra, ar elektros energijos perdavimo licencijų turėtojų skaičiaus tam tikroje teritorijoje ribojimas suderinamas su Europos Sąjungos tikslu vystyti konkurencingą Europos energijos rinką.
- 27 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar pagal [Direktyvos 2009/72] 9 straipsnio 1 dalies b punkto i ir ii papunkčius leidžiama, kad tas pats asmuo būtų nepriklausomo perdavimo sistemos operatoriaus ir įmonės, kurios pagrindinė veikla yra elektros energijos gamyba ir perdavimas, vienintelis akcininkas?
 2. Ar pagal [Direktyvos 2009/72] 9 straipsnio 1 dalies b punkto i ir ii papunkčius leidžiama, kad tas pats asmuo tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuotų nepriklausomą perdavimo sistemos operatorių ir elektros energijos gamybos ir tiekimo įmonę?
 3. Ar pagal [Direktyvos 2009/72] 9 straipsnio 1 dalies c ir d punktus leidžiama, kad tas pats asmuo skirtų nepriklausomo perdavimo sistemos operatoriaus stebėtojų tarybos narius (nepriklausomas perdavimo sistemos operatorius savo ruožtu pats renka savo valdybą) ir elektros energijos gamybos ir tiekimo įmonės direktorių tarybos narius?
 4. Ar pagal [Direktyvą 2009/72], [Reglamentą Nr. 714/2009], [Reglamentą Nr. 1227/2011] ir [Reglamentą 2015/1222] leidžiama riboti asmenų, kuriems tam tikroje teritorijoje išduodama licencija elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti, skaičių?
 5. Jei į ankstesnius klausimus būtų atsakyta teigiamai, ir remiantis tuo, kad pagal [ZE] 43 straipsnio 1 dalies 1 punktą Bulgarijos teritorijoje suteikiama tik viena licencija: ar darytina išvada, kad yra interesų konfliktas, kaip jis suprantamas pagal [Direktyvos 2009/72] 12 konstatuojamąją dalį?
 6. Ar darytina išvada, kad tokia nacionalinės teisės nuostata kaip [ZE] 43 straipsnio 1 dalies 1 punktas riboja konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 ir 102 straipsnius, nes joje numatyta, kad elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti nacionalinėje teritorijoje išduodama tik viena licencija?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo–trečiojo ir penktojo klausimų

- 28 Savo pirmuoju–trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo išaiškinti Direktyvos 2009/72 9 straipsnio 1 dalies b–d punktus, siejamus su jos 12 konstatuojamąja dalimi.
- 29 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šie klausimai iš esmės kilo dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo abejonių, ar ESO sertifikavimas ir paskyrimas nepriklausoma Bulgarijos elektros energijos perdavimo sistemos operatore atitiko minėtose nuostatose įtvirtintus reikalavimus.
- 30 Šiuo klausimu primintina, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, kuriam tenka atsakomybė priimti sprendimą, atsižvelgdamas į bylos ypatumus gali įvertinti tai, ar, norint tinkamai išspręsti bylą, būtina pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2016 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Microsoft Mobile Sales International ir kt.*, C-110/15, EU:C:2016:717, 18 punktas).
- 31 Nacionalinių teismų pateiktiems prejudiciniams klausimams taikoma svarbos prezumpcija gali būti atmesta tik išimtiniais atvejais, jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 34 punktas). Iš tiesų prašymas priimti prejudicinį sprendimą skirtas ne konsultacinėms nuomonėms bendrais ar hipotetiniais klausimais gauti, bet poreikiui veiksmingai išspręsti su Sąjungos teise susijusį ginčą patenkinti (2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 56 punktas).
- 32 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos medžiagos, įskaitant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo atsakymą į Teisingumo Teismo prašymą pateikti informacijos, aiškiai matyti, kad nepriklausomas perdavimo sistemos operatorius Bulgarijoje atsirado siekiant atskirti elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ir elektros energijos gamybos ir tiekimo veiklą.
- 33 Valstybių narių teisė paskirti tokių nepriklausomą perdavimo sistemos operatorių įtvirtinta Direktyvos 2009/72 9 straipsnio 8 dalies b punkte. Pagal šią nuostatą, jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos 9 straipsnio 1 dalies, kurioje reglamentuojamas nuosavybės atskyrimas. Toks pasirinkimas reiškia, kad atitinkama valstybė narė turi laikytis šios direktyvos V skyriaus, kuriame yra 17–23 straipsniai ir kuris skirtas nepriklausomam perdavimo sistemos operatoriui, numatyti reikalavimų.
- 34 Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo abejones dėl ESO nepriklausomumo, pažymėtina, kad iš Direktyvos 2009/72 16, 17 ir 19 konstatuojamųjų dalių ir jos 47 straipsnio 3 dalies matyti, jog šios direktyvos V skyriaus numatyti atskyrimo reikalavimai skirti visiškam faktiniam perdavimo sistemos operatorių nepriklausomumui nuo gamybos ir tiekimo veiklos užtikrinti.

- 35 Taigi nagrinėjamu atveju, sertifikuojant ir paskiriant ESO Bulgarijos nepriklausoma elektros energijos perdavimo sistemos operatore, turėjo būti laikomasi Direktyvos 2009/72 17–23 straipsniuose, o ne šios direktyvos 9 straipsnio 1 dalies b–d punktuose numatytų reikalavimų.
- 36 Tokiomis aplinkybėmis akivaizdu, kad Teisingumo Teismui pateikti klausimai dėl Direktyvos 2009/72 9 straipsnio 1 dalies b–d punktų, siejamų su jos 12 konstatuojamąja dalimi, išaiškinimo nėra svarbūs sprendimui pagrindinėje byloje priimti.
- 37 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pirmasis–trečiasis ir penktasis klausimai yra nepriimtini.

Dėl ketvirtąjo klausimo

- 38 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal Direktyvą 2009/72, Reglamentą Nr. 714/2009, Reglamentą Nr. 1227/2011 ir Reglamentą 2015/1222 valstybėms narėms leidžiama riboti elektros energijos perdavimo licenciją turinčių asmenų skaičių tam tikroje teritorijoje.
- 39 Atsakydamas į Teisingumo Teismo prašymą pateikti informacijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad šis klausimas konkrečiai susijęs su Direktyvos 2009/72 9, 10, 13 ir 14 straipsniais, Reglamento Nr. 714/2009 3 straipsniu, Reglamento Nr. 1227/2011 2 straipsnio 3 punktu, siejama su jo 3 konstatuojamąja dalimi, ir Reglamento 2015/1222 1 straipsnio 3 dalimi.
- 40 Pirmiausia dėl Direktyvos 2009/72 13 ir 14 straipsnių pasakytina, kad šiose nuostatose reglamentuojamas atvejis, kai 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikalios integracijos įmonei ir valstybė narė nusprendė paskirti nepriklausomą perdavimo sistemos operatorių, remdamasi šios direktyvos 9 straipsnio 8 dalies a punktu.
- 41 Kaip matyti iš šio sprendimo 32 ir 33 punktų, elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus veikla ir elektros energijos gamybos ir tiekimo veikla Bulgarijoje atskirta remiantis Direktyvos 2009/72 9 straipsnio 8 dalies b punkte numatyta alternatyvia galimybe paskirti nepriklausomą perdavimo sistemos operatorių.
- 42 Dėl Reglamento Nr. 1227/2011 2 straipsnio 3 punkto, siejamo su jo 3 konstatuojamąja dalimi, pasakytina, kad šioje nuostatoje apibrėžiamas „bandymas manipuluoti rinka“, o nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra duomenų, kuriais remiantis būtų galima daryti išvadą, kad nagrinėdamas pagrindinę bylą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas susidūrė su tokiu atveju.
- 43 Kiek tai susiję su Direktyvos 2009/72 9 ir 10 straipsniais ir Reglamento Nr. 714/2009 3 straipsniu, pažymėtina, kad šiose nuostatose, kuriose reglamentuojamas perdavimo sistemų ir perdavimo sistemų operatorių atskyrimas ir jų sertifikavimas bei paskyrimas, nėra taisyklių, susijusių su licencijų elektros energijos perdavimo veiklai valstybių narių teritorijoje vykdyti išdavimu.
- 44 Tiesa, atsižvelgiant į šio sprendimo 24 punkte pateiktus svarstymus, matyti, kad pagal Bulgarijos teisės aktus vienintelės licencijos elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti turėtojai suteikiama galimybė būti sertifikuotam ir paskirtam Bulgarijos perdavimo sistemos operatoriumi.
- 45 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Direktyvos 2009/72 10 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso elektros energijos perdavimo sistema ir kurioms nacionalinė reguliavimo institucija išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad jos atitinka šios direktyvos 9 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais.

- 46 Iš tiesų, kaip matyti iš šios direktyvos 11 konstatuojamosios dalies, nuosavybės atskyrimas reiškia, kad sistemos savininkas paskiriamas sistemos operatoriumi ir kad jis yra nepriklausomas nuo tiekimo ir gamybos.
- 47 Vis dėlto nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos aišku, kad, pirma, Bulgarijoje yra tik viena elektros energijos perdavimo sistema ir, antra, ši sistema, 2009 m. rugsėjo 3 d. priklausiusi vertikalios integracijos įmonei *Natsionalna elektricheska kompaniya*, vėliau tapo ESO nuosavybe.
- 48 Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą medžiagą, nematyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas BEB prašymas patenka į Direktyvos 2009/72 10 straipsnio 2 dalies, kurioje reglamentuojamas įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso elektros energijos perdavimo sistema, sertifikavimas ir paskyrimas perdavimo sistemos operatoriais, taikymo sritį.
- 49 Dėl Reglamento 2015/1222 1 straipsnio 3 dalies pasakytina, kad šioje nuostatoje tik bendrai minimas atvejis, kai valstybėje narėje vienu metu yra keli perdavimo sistemos operatoriai.
- 50 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad pagal Direktyvos 2009/72 9, 10, 13 ir 14 straipsnius, Reglamento Nr. 714/2009 3 straipsnį, Reglamento Nr. 1227/2011 2 straipsnio 3 punktą, siejamą su šio reglamento 3 konstatuojamąja dalimi, ir Reglamento 2015/1222 1 straipsnio 3 dalį tokiomis aplinkybėmis kaip pagrindinėje byloje nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias ribojamas elektros energijos perdavimo licenciją turinčių asmenų skaičius tam tikroje teritorijoje.

Dėl šeštojo klausimo

- 51 Šeštuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori išsiaiškinti, ar valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos nacionalinėje teritorijoje išduodama tik viena licencija elektros energijos perdavimo veiklai vykdyti, riboja konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 ir 102 straipsnius.
- 52 Šiuo klausimu pasakytina, kad, nors SESV 101 ir 102 straipsniai taikomi tik įmonių veiklai ir neapima valstybių narių įstatymų bei kitų teisės aktų, šie straipsniai, siejami su bendradarbiavimo pareigą įtvirtinančia ESS 4 straipsnio 3 dalimi, įpareigoja valstybes nars nepriimti arba nepalikti galioti įstatymų ir kitų teisės aktų, galinčių panaikinti įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių veiksmingumą (2016 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Eurosaneamientos ir kt.*, C-532/15 ir C-538/15, EU:C:2016:932, 34 punktas).
- 53 Be to, SESV 101 straipsnis ir ESS 4 straipsnio 3 dalis pažeidžiami, kai valstybė narė įpareigoja ar skatina sudaryti SESV 101 straipsniui prieštaraujančius susitarimus ar sustiprina tokių susitarimų poveikį arba panaikina savo pačios teisės aktų valstybinį pobūdį, perduodama privatiems subjektams atsakomybę priimti sprendimus, turinčius poveikį ekonomikos sektoriui (2016 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Eurosaneamientos ir kt.*, C-532/15 ir C-538/15, EU:C:2016:932, 35 punktas).
- 54 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad valstybė narė pažeidžia SESV 102 straipsnyje ir 106 straipsnio 1 dalyje nustatytus draudimus tik tuo atveju, kai įmonė, kuriai ji suteikė specialias ar išimtinės teises, piktnaudžiauja savo dominuojančia padėtimi vien naudodamasi jai suteiktomis specialiomis ar išimtinėmis teisėmis arba kai dėl šių teisių gali susidaryti situacija, kai įmonė galėtų taip piktnaudžiauti. Vis dėlto vien tai, kad suteikiant specialias arba išimtinės teises, kaip tai suprantama pagal SESV 106 straipsnio 1 dalį, buvo sukurta dominuojanti padėtis, nėra savaime nesuderinama su SESV 102 straipsniu (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 2 d. Sprendimo *Gullotta ir Farmacia di Gullotta Davide & C.*, C-497/12, EU:C:2015:436, 23 punktą).

- 55 Šiomis aplinkybėmis, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal kurią šis teismas prireikus turi performuluoti jam pateiktus klausimus, kad pateiktų nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris jam leistų išspręsti nagrinėjamą bylą (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugšėjo 12 d. Sprendimo *Konstantinides*, C-475/11, EU:C:2013:542, 42 punktą), šeštąjį klausimą reikia suprasti taip, kad jis susijęs su SESV 101 ir 102 straipsniais, siejamais su ESS 4 straipsnio 3 dalimi ir SESV 106 straipsnio 1 dalimi.
- 56 Vis dėlto siekiant pateikti Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas nacionaliniam teismui, būtina, kad jis apibrėžtų pateikiamų klausimų faktines aplinkybes ir pagrindines teises nuostatas arba bent paaiškintų šiuos klausimus pagrindžiančias faktines prielaidas (2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken*, C-514/12, EU:C:2013:799, 17 punktas). Iš tiesų vykstant procesui pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas gali priimti sprendimą dėl Sąjungos teisės akto išaiškinimo tik remdamasis nacionalinio teismo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis (2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Nordecon ir Ramboll Eesti*, C-561/12, EU:C:2013:793, 28 punktas).
- 57 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją šis tikslumo reikalavimas ypač taikytinas konkurencijos srityje, kuriai būdingos faktiniu ir teisiniu aspektais sudėtingos situacijos (2015 m. liepos 16 d. Nutarties *Striani ir kt.*, C-299/15, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:519, 25 punktas).
- 58 Pažymėtina, kad prašymuose priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija turi ne tik leisti Teisingumo Teismui pateikti naudingą atsakymą, bet ir suteikti valstybių narių vyriausybėms ir kitoms suinteresuotosioms šalims galimybę pateikti pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį (2012 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Pringle*, C-370/12, EU:C:2012:756, 85 punktas).
- 59 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinio reikalavimai aiškiai išdėstyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje, kuris prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi būti žinomas vykdant bendradarbiavimą pagal SESV 267 straipsnį ir kurio jis privalo tiksliai laikytis (2016 m. liepos 5 d. Sprendimo *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 19 punktas).
- 60 Nagrinėjamu atveju konstatuotina, kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą iš esmės tik remiamasi būtinybe vystyti konkurencingą Europos energijos rinką, tačiau nepaaiškinama, dėl kokių priežasčių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai gali pažeisti SESV 101 ir 102 straipsnius, siejamus su ESS 4 straipsnio 3 dalimi ir SESV 106 straipsnio 1 dalimi.
- 61 Tokiomis aplinkybėmis, kadangi Teisingumo Teismas neturi informacijos, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į šeštąjį klausimą, laikytina, kad šis klausimas nepriimtinas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

Pagal 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB, 9, 10, 13 ir 14 straipsnius, 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų,

panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003, 3 straipsnį, 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo 2 straipsnio 3 punktą, siejamą su šio reglamento 3 konstatuojamąja dalimi, ir 2015 m. liepos 24 d. Komisijos reglamento (ES) 2015/1222, kuriuo nustatomos pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės, 1 straipsnio 3 dalį tokiomis aplinkybėmis kaip pagrindinėje byloje nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias ribojamas elektros energijos perdavimo licenciją turinčių asmenų skaičius tam tikroje teritorijoje.

Parašai.